

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:

***минуле, сучасне,
шляхи розвитку***

Збірник наукових праць

*Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету*

**Випуск 19
У 2-х т. Том I**

Засновано у 2000 році

Рівне – 2013

ББК 63.3(4Укр)-7
У45
УДК 94(477)

Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Вип. 19. Т. 1 / упоряд. В. Г. Виткалов ; редкол.: А. Г. Баканурський, Я. В. Бондарчук, С. В. Виткалов та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. – Рівне : РДГУ, 2013. – 348 с.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення, огляди та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології Рівненського державного гуманітарного університету

- Баканурський А.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор (Одеса)
Виткалов С.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент (Рівне), відповідальний секретар
Горпенко В.Г. – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Захарчук-Чугай Р.В. – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Іваницький А.І. – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Кияновська Л.О. – доктор мистецтвознавства, професор (Львів)
Овсійчук В.А. – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор (Рівне)
Ричков П.А. – доктор архітектури, професор (Рівне)
Супрун-Яремко Н.О. – доктор мистецтвознавства, професор (Рівне)
Троян С.С. – доктор історичних наук, професор (Рівне)
Федорук О.К. – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Стоколос Н.Г. – доктор історичних наук, професор (Рівне)
Жилюк С.І. – доктор історичних наук, професор (Рівне)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 15560-4032 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України,
наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

Упорядник: проф. **Виткалов В.Г.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ**

Рецензент: **Афанасьєв Ю.Л.** – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету ім. Б.Грінченка

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 4 від 29 листопада 2013 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем мистецтвознавства (постанова № 2409/2 від 9.02.2000 р.) і перереєстрований як фахове видання з культурології (постанова № 1-05/5 від 18.11.2009 р.) та мистецтвознавства (постанова № 1-05/4 від 14.10.2009 р.)

ISBN 978–966–8424–76–2

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2013

Резюме

Творча індивідуальність – найвища якісна характеристика митця, саме тому розкриття структури творчих властивостей і якостей хорového диригента забезпечують ефективність художньо-творчого процесу.

Ключові слова: мистецька особистість, творчість, культура, диригент, музичне мистецтво.

Summary

Kornisheva T.L. Creative component as a part of professional activity of a conductor

Creative personality – the highest qualitative characteristics of the creator, which is why the disclosure of the structure of creative properties and qualities of choral conductor ensure effectiveness artistic creative process.

Key words: creative personality, creativity, culture, conductor and musical art.

Аннотация

Творческая индивидуальность – высшая качественная характеристика художника, именно поэтому раскрытие структуры творческих свойств и качеств хорového дирижера обеспечивают эффективность художественно-творческого процесса.

Ключевые слова: творческая личность, творчество, культура, дирижер, музыкальное искусство.

Надійшла до редакції 20.12.2013 р.

УДК 7:3166

С.В. Виткалов

МИТЕЦЬ У СУЧАСНОМУ РЕГІОНАЛЬНОМУ КУЛЬТУРНОМУ СОЦІУМІ: ПРОБЛЕМИ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

Культурний простір сучасної України являє достатньо складну художню палітру: у центрі країни майже вирує розмаїття концертної, виставкової діяльності, функціонує специфічне мистецьке середовище, яке стимулює й попит на художню продукцію широкого загалу. І хоча справжні художні відкриття майже не трапляються, або трапляються украй рідко, все ж вести мову про «культурний спокій» не коректно.

Натомість у регіонах ця ситуація виглядає дещо інакше: у потужних регіональних центрах рівня Львова чи Харкова ситуація майже тотожна і там мистецька інтелігенція зосереджується навколо художніх навчальних закладів, де постійно експонуються як твори місцевих класиків, так і численні виставки чималої кількості її колишніх випускників, або інших знаних у сфері майстрів пензля чи різця, які у таких центрах намагаються здобути прихильність художньо освіченої публіки та професіональних мистецтвознавців-критиків і у такий спосіб не лише самореалізовуватися у мистецькому середовищі республіки, але й мати достатньо потужне мистецьке реноме у вигляді персональних виставок чи участі у збірних імпрезах [1]. Там відбуваються й численні іноземні експонування, часто достатньо скандального характеру, однак не полишених значних художніх вартостей, насичуючи культурний простір цих міст потужним духовним розмаїттям. Тоді як у містах культурним рангом нижчих, художнє життя або фактично завмерло (за браком відповідної фінансової підтримки або відсутності елементарних експонентських площ), час від часу спалахуючи появою експонувань учнів місцевої художньої школи. В інших подібних містах воно концентрується навколо яскравих особистостей, здатних стимулювати місцеву художню ініціативу і активно заповнювати художній простір, викликаючи достатньо резонансні обговорення у місцевих засобах масової інформації, художніх майстернях чи у специфічних

картинних галереях, як це, приміром, час від часу з певною періодичністю відбувається у м. Рівне, в галереї європейського живопису «Євро-Арт», або виставковій залі обласної організації Національної Спілки художників України.

Кожен період у суспільстві, як відомо, характеризується паралельним існуванням декількох форм мистецтва. Естетично вони майже ніколи не бувають рівноцінними, але необхідність у них існує завжди. Адже поруч з естетично розвиненою публікою постійно буде публіка, естетичний розвиток якої з різних причин залишатиметься нижчим.

Особливо великий інтерес являє питання взаємодії елітарного і масового мистецтва в епоху постмодернізму. Прикметною для цієї епохи, за визначенням І.Чернової, є «поворот до масової слухацької аудиторії та її смаків, апологія кітч, формування гедоністичної естетики дозвілля, виростання ролі естетичних симулякрів, що нейтралізують смакові уподобання, – свідчать, з одного боку, про демократизацію культури, а з другого – про девальвацію, що її переживає мистецтво в умовах арт-ринку і шоу-бізнесу, менеджменту і маркетингу, нівелюючи специфіку естетичного та художнього» [5; 13].

Взаємоінспіруючий розвиток технічних засобів розповсюдження інформації та масового мистецтва є також важливим аспектом домінування цього виду мистецтва. Серед найважливіших чинників, які призводять до цього – процес глобалізації, що стимулюють до всезростаючої уніфікації суспільства, сприяючи при цьому заволодінню новими ринками для просування продукції масового мистецтва в сучасному культурному просторі. Утім і питання функціонування митця в сучасному соціумі й надалі залишаються вкрай актуальними, незважаючи на місто, де він проживає чи експонується. Тим більше, що сучасний регіональний митець відчуває на собі дію усіх тих негативних чинників, що й інші члени суспільства, однак стосовно регіонального митця, його творчі проблеми загострюються значною мірою ще й низкою інших факторів: високою політичною напругою у суспільстві, що час від часу змінюється на соціальну апатію, невисоким художнім рівнем публіки, різноаспектними фінансовими проблемами, що впливають і на митця, і публіку, яка потенційно виступає споживачем його творчості як у візуальному, так і фізичному вимірі (купуючи його твори – авт.). Зрозуміло, що все це обумовлюється низкою дії специфічних обставин. І досить часто детермінованих, власне, не самим митцем.

Мета розвідки – проаналізувати результати соціологічного опитування «Проблеми розвитку образотворчого мистецтва на Рівненщині», проведеного в м. Рівному у 2004-2005 рр. і виявити на його підставі проблеми функціонування сучасного регіонального образотворчого мистецтва та його уособлення – регіонального митця.

Зазначена проблема має достатньо обмежену фахову літературу, адже регіональний культурний простір лише починає розроблятися сучасними науковцями і його матеріали зосереджені в основному у дисертаційних дослідженнях, непоодиноких публіцистичних та наукових розвідках місцевих краєзнавців і науковців.

Тож який він, сучасний регіональний художник першого 15-річчя XXI століття? І в чому полягають основні причини зниження ролі художньої творчості та ролі цього митця у сучасному українському суспільстві?

Відправною точкою у цьому нам буде правити відповідний статистичний матеріал.

Отже, за даними опитування «Художнє життя Рівненщини», проведеного в середовищі рівненських митців, мистецтвознавців та організаторів культурного процесу молодим дослідником із НАКККіМ Л.Чуриковою [6] за методикою соціологічного дослідження «Художнє життя в Україні» за авторською розробкою і під керівництвом професора О.Семашка упродовж 2005-2007 років, було отримано чимало оригінальної інформації стосовно стану художнього життя Рівненщини. Спробуємо інтерпретувати окремі дані.

Цікавими видаються такі показники, як фахова освіта і віковий ценз, адже їх кореляція теж дає відповідну інформацію для подальшої інтерпретації одержаних даних.

Професійну художню освіту, за матеріалами опитування, мають 68,6% респондентів, а віковий ценз рівненських митців наступний: 15,6% (8 осіб) є особами молодого покоління у віці до 35 років, – інакше кажучи, людей, чий вік і творчий досвід ще не дає можливостей

активно виявити себе, ігноруючи дію низки соціальних, зокрема й організаційно-фінансових факторів. Однак переважна більшість респондентів – 49% (25 осіб) підпадає під категорію «середнє покоління» (35-50 років), тобто тих, хто має відповідний творчий досвід, участь у різнопланових експонуваннях тощо, тобто в них повинно бути наявним все те, що дає змогу активно художньо діяти в певному культурному просторі. І 31,3% (16 осіб) опитаних є людьми старшого покоління, що мають вік понад 50 років, тобто є такими, у яких спеціальна освіта, помножена на творчий досвід, повинна б сприяти власній творчій самореалізації. Тобто фактично 80,3% опитаних рівненських художників, або 41 (із 51) митець мають усі підстави для успішної реалізації в культурному середовищі краю.

Показовим може бути й кореляція інших показників: майже 51% місцевих художників знаходяться на «творчих хлібах» і 49% мають посаду в різних організаціях (переважно у навчальних закладах), тобто понад половину членів обласної Спілки НСХУ самостійно обрала художню працю, як важливий чинник власної самореалізації. Отже, понад 20 членів місцевої Спілки НСХУ (з 51 наявних) працюють переважно на власний художній результат, не переобтяжуючи себе зайвою (не творчою) роботою. У той же час у 13 позиціях анкети відображені причини, що заважають їх подальшій творчій самореалізації, серед яких: – «погана оплата праці» – 72,5%, «недостатнє матеріальне становище» – 67,7%, «завантаженість не творчою роботою» – 52,9%, «недостатній рівень менеджменту у мистецтві» – 47,0%, «ускладнення суспільної ситуації, в якій непросто виявити себе творчо» – 43,1% і т.д. [6]. Хоча ці відповіді є не зовсім коректними. Адже самі ж митці обирали свій шлях у житті. І для тих, хто має значний вік і досвід у мистецтві – ці труднощі не нові і цілком прогнозовані; а для молоді вони теж знайомі, адже вона формувалася вже в іншому суспільно-культурному середовищі, час зародження так званих ринкових відносин. І приклади з представниками, приміром, фотомистецтва краю засвідчують дещо іншу ситуацію, в якій лише власна активність, бажання щось зробити самому, й дає згодом відчутний результат. Йдеться, приміром, про творчість О.Харвата, О.Купчинського, О.Потянка, О.Майструка чи будь-кого іншого з цієї категорії митців, які так само чимало часу зайняті «не творчою», стосовно мистецтва, роботою (бізнесом, викладацькою чи журналістською діяльністю). Це можна сказати і про музичні колективи, приміром – «Срібну терцію», які основний час віддають педагогічній роботі у навчальних закладах. Зрозуміло, що «будь-яке порівняння – кульгає», але ж і в інших видах мистецтва є проблеми з публікою, рівнем її художніх уподобань та смаків, системою менеджменту мистецтва загалом тощо.

Серед інших причин, які заважають образотворчому мистецтву належним чином розвиватися, майже 53% опитаних відзначили, що «сучасне образотворче мистецтво надто тяжіє до традицій, недостатньо оновлює свої художні засоби». Такий високий відсоток відповідей зовсім незрозумілий, адже факт існування художніх традицій обумовлюється тією чи іншою кількістю тих, хто їх сповідує чи дотримується, так само, як і необхідність оновлення художніх засобів цілком залежить від особистості митця. Лише він визначає, оновлювати йому свою символічну, семантичну, формотворчу систему чи ні. І яким чином він це робить, повною мірою відбивається й на реакції глядача; і певною мірою впливає на факт придбання того чи іншого твору. А взагалі видається, що матеріальний чинник стосовно мистецтва сьогодні дещо перебільшений, адже квитки на футбольні матчі, регулярне вживання спиртного та інше розмаїття сучасних витрат коштують значно дорожче, ніж середньостатистичний твір мистецтва регіонального рівня. Зрозуміло, що і тут можна зробити закид стосовно духовних потреб публіки. Утім, митець і покликаний суспільством для того, щоб ці потреби формувати у певному, потрібному цьому суспільству, руслі. Для нього ж вони й обернуться згодом певним благом у вигляді купівлі художніх творів, частотою відвідування виставок тощо.

Достатньо високий рейтинг значень у згаданому опитуванні посідає, серед причин труднощів розвитку мистецтва в Україні, зокрема й Рівненщині, позиція «обмеженість можливостей виставляти, експонувати свої твори» – 41,2% (21 особа), а 52,9% стверджують, що основними труднощами сучасного розвитку мистецтва є факт комерціалізації художньої практики.

Ці дані, на нашу думку, можуть свідчити лише про пасивність самих митців. Адже країна вже давно живе за новими матеріальними і культурними «стандартами», як би ми до цього факту не ставилися, де будь-який товар, у тому числі й інтелектуальний, потрібно не лише створити, але й реалізувати. І цією реалізацією повинен займатися, досить часто (і це вже інша справа!), на жаль, сам митець. І бізнесові структури, метою діяльності яких будуть піар-акції стосовно тих чи інших мистецьких творів, жодним чином не змінять ситуацію, оскільки вони намагатимуться пропагувати твори, виходячи виключно із вже наявних смаків аудиторії та самих «бізнесменів», не сподіваючись на вирішення питань гуманітарних – підвищення художнього смаку, формування духовності глядачів тощо. Ринок чи так званий ринок – є ринок і він диктуватиме свої правила, а питаннями духовності повинні займатися зовсім інші структури, зокрема й самі митці. Такими вони завжди були у суспільстві упродовж усієї його історії існування.

Тим більше, що у м. Рівному, знову ж таки, є достатньо майданчиків для такого експонування, починаючи від мистецьких зал обласної Спілки художників НСХУ, обласної універсальної наукової бібліотеки, краєзнавчого музею, достатньо затишних у культурному контексті приміщень наших театральних-концертних установ – Академічних театрів й Органної зали (де концентрується сформована багаторічною експонентською та концертною діяльністю і вже відібрана за художніми смаками публіка, здатна об'єктивно оцінити творчу думку митця), врешті-решт, аудиторій рівненських художніх ВНЗ та шкіл мистецтв, до спеціалізованої структури, якою є сьогодні Галерея європейського живопису «Євро-Арт». І це можна здійснити абсолютно безкоштовно, одержуючи у відповідь при цьому хоча й незначну, не глибоку, утім у переважній більшості позитивну реакцію у засобах масової інформації й обговорення вдячної публіки під час експонування. Крім цього, названі структури мають достатній досвід влаштування подібних акцій і також так само ними ж сформовану, тобто підготовлену до художнього сприйняття, публіку. До речі, достатньо якісний культурний продукт на регіональному рівні (вартість квитка на театральні вистави, кіноконцертні установи тощо, а відвідання виставок, презентацій в регіонах є взагалі безкоштовним) має зовсім незначну, на жаль, як для митця, ціну. Тобто він (культурний продукт – авт.) є абсолютно доступним для переважної більшості місцевого населення в регіонах. Тому будь-які розмови про недоступність культурних послуг для пересічного глядача чи слухача, принаймні на Рівненщині, є явно надуманими і такими, що не відповідають дійсності.

Так само дивною, аналізуючи результати соціологічного опитування, є й обрання місцевими митцями альтернативи про те, що «образотворче мистецтво нездатне відобразити й осмислити динамізм суспільних змін» [6], яку відзначило 41,1% респондентів, що викликає цілком логічне запитання про роль митця у сучасному суспільстві, який і повинен формувати не лише смаки пересічного глядача, але й його очільників на всіх ієрархічних рівнях. Адже такою бачилася роль митця ще в античному суспільстві і з більшою чи меншою мірою вартості і важливості цієї ролі дійшла до наших днів. Хоча знайомлячись із творчістю, приміром, місцевих скульпторів М.Сівака, В.Шолудька, М.Йориша чи П.Подольця, цього взагалі не можна стверджувати. Вони й надалі посідають провідні сходинки як у рейтингу популярності у середовищі своїх колег, так і є лідерами за участю в облаштуванні культурного середовища краю і, відповідно, – власній самореалізації. Вони є й найбільш затребуваними у сучасному культурному середовищі регіону. Тим самим демонструючи достатньо широке, як за формою виявлення, володіння виразовими мистецькими засобами. І уявити сучасне м. Рівне без, приміром, Муз, розміщених на приміщенні Зали органної та камерної музики М.Сівака, Майдану Незалежності без постаті Т.Шевченка, П.Подольця, корпусів Гідротехнічного факультету НУВГіП без Гулі Корольової чи Палацу культури «Текстильник» без пам'ятника рівненській ткалі М.Йориша або низки скульптурних погрудь та пам'ятників видатним діячам України й Рівненщини, споруджених, зокрема В.Шолудьком, вже не можливо.

Відповідаючи на запитання анкети стосовно труднощів, з якими стикається вітчизняне мистецтво в своєму розвитку, місцевими художниками було вказано і на «нерозвиненість художнього ринку, менеджменту» – 68,6%, що є цілком слушним зауваженням. Однак ця

ситуація в країні і регіоні, зрозуміло, не зміниться сама собою. Натомість, у зв'язку з цим доречно навести досвід м. Одеси, яка наприкінці XIX століття у цьому контексті також нічим яскравим не вирізнялася і мала зовсім не розвинений арт-ринок, а небажання пересічного глядача цікавитися мистецтвом взагалі не сприяли створенню належного культурного середовища. Однак саме за допомогою Товариства південноросійських художників, створеного в м. Одесі наприкінці століття під впливом соціально активної діяльності Товариства пересувних художніх виставок (С.-Петербург), його активного втручання в культурне середовище міста, ситуація була докорінно змінена, перетворивши швидко м. Одесу в одне з яскравих у культурно-мистецькому контексті міст російської імперії [4; 135-167]. Подібним шляхом сьогодні у питаннях підвищення рівня освіченості населення, прищеплення та поглиблення його інтересу до книги й читання загалом, йде Російська Федерація чи Великобританія, не кажучи вже про Швецію та навіть прибалтійські республіки.

Про відірваність рівненських художників, діячів мистецтва від загальносвітового мистецького процесу свідчить той факт, що на запитання «Назвіть найбільш близьких, цікавих Вам митців зарубіжного образотворчого мистецтва?», не надали відповідь 92,16% (47 осіб із 50) респондентів [6], що може тлумачитися як незнання сучасних митців зарубіжжя місцевими художниками, небажання перейматися актуальними проблемами розвитку інокультурного середовища. Важливо також, відзначає інтерв'юер, що 70,59% респондентів не спромоглися назвати художніх критиків, або вважали, що таких на сьогоднішній день в Україні немає. Це ще один показник того, що місцеві митці мало цікавляться теоретичними аспектами образотворення, не концентруючи увагу на теоретичних проблемах розвитку сучасного мистецтва.

Інакше кажучи, такий розподіл відповідей свідчить про те, що сьогодні у вітчизняному мистецтві не сформувалася стала структура художнього життя, наявний низький рівень взаємовідносин таких суб'єктів художньої діяльності, як митець і критик мистецтва. Означена тенденція найбільш виразно проявляється, наголошує інтерв'юер, саме у регіональному розрізі, відбиваючи низький рівень духовних запитів та професійних навичок місцевих митців і мистецтвознавців.

Поза сумнівом, що до теперішнього стану функціонування розмаїття форм і розмитості критеріїв щодо сутності мистецтва у суспільстві і ролі в цьому процесі митця, складно, а для багатьох – майже не можливо, пристосуватися. Однак – такий закон руху у цьому світі. Залишається сьогодні в духовному просторі лише адаптоване, або настільки потужне культурне явище, що здатне змінити напрям руху.

Звісно, що після проведення згаданого вище опитування пройшов час і ситуація в країні та країні дещо змінилася. Утім не так кардинально, щоб зазначені вище зауваження можна було б вважати не адекватними його результатам.

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що причина сучасного негативного стану (чи краще б сказати – інтелектуальної напруги) у сфері духовності в молодій республіці і ставлення до культурної практики загалом, як це видається чималій частині і пересічних громадян, і митців, криється, на нашу думку, мабуть, у тому, що переважна більшість регіональних художників (та й не лише регіональних), мистецтвознавців або інших осіб, причетних до функціонування культурної сфери, яка визначає чимало орієнтирів на шляхах розвитку сучасного мистецтва загалом, є людьми старшого віку, особами з іншою шкалою ціннісних орієнтацій і бачення цього руху і часто – людей, не бажаючих та й вже не здатних змінити вектор руху. Тож надалі у своїй культурній практиці вона орієнтується в основному на соціалістичні, а в даному випадку, – споживацькі (достатньо пасивні стосовно особистої участі у культурному процесі – авт.), орієнтири. І їх приклад (мало помітного втручання у культурний простір) лише шкодить цьому мистецтву загалом. Адже країна об'єктивно обрала не соціалістичний шлях розвитку, на якому діють вже зовсім інші закони і формується нова система культурних координат. І не знання або не зважання на них лише шкодитиме і митцю, і самому мистецтву. Подібне, до речі, відбувається сьогодні у багатьох сферах культурної діяльності України загалом, а надто – управлінській.

Ще Михайло Горбачов, будучи останнім очільником радянської соціалістичної системи, намагався побудувати соціалізм із «людським обличчям» (треба думати, – у ставленні до пересічних громадян, зокрема й митців – С.В.). Тоді що вже говорити про нинішній суспільно-політичний устрій країни, який заперечує соціалізм у принципі!

Список використаної літератури

1. **Гриценко О.** Культура і влада. Теорія і практика культурної політики в сучасному світі / О. Гриценко. – К. : Центр культурних досліджень, 2000.
2. **Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва** : антологія у 2-х ч., ч. I / упоряд. Р. М. Яців. – Л. : Ін-т народознав. НАН України, 2012. – Ч. I.
3. **Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва**: антологія. У 2-х ч., ч. II / упоряд. Р. М. Яців. – Л. : Ін-т народознав. НАН України, 2012. – Ч. II.
4. **Крупеніна Л. В.** Творча спілка як культурутворюючий чинник міського середовища (на матеріалі діяльності Товариства південноросійських художників в Одесі на межі XIX-XX століть) / Л. В. Крупеніна : дис. ... канд. культурології : спец. 26.00.01 – «Теорія та історія культури» ; Таврійський нац. ун-т ім. В. Вернадського. – Сімферополь, 2009. – 189 с.
5. **Чернова І. В.** Музичне виконавство в ситуації постмодернізму / І. В. Чернова : автореф. дис. ... канд. мистецтв. : спец. 17.00.01 – «Теорія та історія культури». – Л., 2007. – 20 с.
6. **Чурікова Л. І.** Проблеми розвитку образотворчого мистецтва на Рівненщині : результати соціологічного дослідження сфери художнього життя регіону / Л. І. Чурікова. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>

Резюме

Розглядаються матеріали соціологічного дослідження стосовно стану образотворчого мистецтва на Рівненщині і ролі в цьому процесі місцевого митця.

Ключові слова: образотворче мистецтво, митець, Рівненська область, сучасність, регіональна культурна практика.

Summary

Vytkalov S.V. Artist in modern regional cultural social environment: problems of his functioning

Materials of sociological research are examined in relation to the state of fine art on the Rivne area and role in this process of local artist.

Key words: fine art, artist, Rivne area, contemporaneity, regional cultural practice.

Аннотация

Анализируется состояние развития изобразительного искусства в республике, отталкиваясь от состояния развития регионального искусства.

Ключевые слова: изобразительное искусство, художник, Ровенская область, современность, региональная культурная среда.

Надійшла до редакції 7.07.2013 р.

ЗМІСТ

В.Г. Виткалов. Теоретико-прикладні питання функціонування української культури в наукових дослідженнях	3
---	---

Розділ I. ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

О.М. Воронцова. Ювелірні прикраси Zibellino як унікальний витвір декоративного мистецтва італійського ренесансу	7
О.Сопко. Художньо-образна виразність зображень у титулах рукописів Івана Югасевича	13
І.В. М'якота. Творчість Михайла Казаса у контексті естетичних та образно-стилістичних концепцій російського модерну	19
Г.С. Горох. Барокові риси партесного концерту (на прикладі хорового концерту «Век мой скончавається» з Київського зібрання)	27
Т.А. Степанчук. Естетика ренесансу у Волинській іконописній культурі: традиція та її сучасне осмислення	33
О.М. Басса. Історико-культурна ситуація в Західній Україні початку ХХ століття і розвиток камерно-вокального жанру	38
І.Л. Бермес. Просвітянські хорові гуртки в культурному піднесенні Східної Галичини (1868-1939)	45
А.В. Мудренко. Пісенно-танцювальний фольклор у виставах корифеїв українського театру (друга половина ХІХ – перша третина ХХ ст.)	52
Т.В. Майгур. Типологічні особливості художнього металу в архітектурі Поділля другої половини ХІХ – початку ХХ століть: проблеми збереження	57
А.А. Шульгіна. Шевченківська тематика у творчості перших українських операторів О.Калюжного та Б.Завелева у 1920-х рр.	63
Л.М. Білякович, К.П. Семенюк. Реформація жіночого костюма США ХІХ ст. на основі конвергенції суспільної думки з філософією прагматизму	71
М.Костельна. Локальна специфіка відображення етномотивів у колекціях дизайнерів українських Будинків моделей 1970-х років	77
І.М. Локишук. Художня професійна тканина м. Рівного крізь призму діяльності університетської майстерні	81
Г.В. Набокова. Розважальні програми на українському телебаченні як ігрові соціальні практики	85
Г.А. Чумаченко. Немолода поетика молодіжного кінопроекту «Україно, Goodbye!»	91

Ю.І. Марційчук. Зміни смислових акцентів у візуалізації образу Т.Г. Шевченка	96
І.Нискогуз. Засади етнохарактерності в творчості сучасних західноукраїнських композиторів	102
О.А. Мерлянова. Українські жіночі танці на оперно-балетній сцені	107
Т.С. Павлюк. Жанрово-стильова еволюція бального танцю ХХ століття	112
О.В. Супрун. Культурологічні параметри джазового мистецтва	120
В.М. Каєун. Художні особливості естрадного мистецтва України ХХ – початку ХХІ ст.	124
Н.-М. П.Фарина. Українська естрадна музика в національному соціокультурному просторі	130
Т.І. Сідлецька. Особливості масової музики як культурного й соціального феномена	133
С.М. Шумакова. Циркове мистецтво в аспекті міжкультурної толерантності діалогізма: цирковий фестиваль	138
А.І. Андрейканіч. Плакат: його види та жанри	143
В.А. Олійник. До проблеми вивчення української книжкової графіки кінця ХХ ст. (на матеріалах фондів музею книги і друкарства України)	148
Е.Білоус. Творчість Максима Дідика у контексті образно-пластичних пошуків представників Львівської школи художнього скла кінця ХХ – початку ХХІ ст.	155
А.В. Рудич. Розписи нижнього храму Свято-Іллінського чоловічого монастиря м. Одеси на честь святих преподобних Паїсія Величковського і Гавриїла Афонського	160
К.С. Акав. Караїмська кенаса: функція, архітектура, ритуальна атрибутика в колі літургійного церемоніалу	164
Л.В. Пасічник. Сучасне ювелірне мистецтво України: творчі пошуки та знахідки провідних майстрів Криму	171
Є.О. Котляр. Синагога емігрантів з міста Бережани в Нью-Йорку: образи «малої батьківщини» в Америці	176
В.А. Русавська. Художній світ української садиби в ХІХ столітті	183

Розділ ІІ. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Л.А. Корж-Радько. Безперервність розвитку законів композиції та універсальність композиційних прийомів	192
Н.О. Цейко. Функції поезії Лесі Українки у камерно-вокальних творах українських композиторів	197
І.Комаревич. Психотип Соломії Крушельницької та його вплив на індивідуальну художню манеру	203

В.Драганчук. Образ Оксани в опері В.Кирейка «Бояриня»: відчуття природної релігійності у ментальній характеристиці героїні (за драматичною поемою Лесі Українки)	210
Л.В. Ластовецька. «Жнивварські пісні» для мішаного хору Миколи Ластовецького: спроба аналізу	215
З.І. Юзюк. Творчість Мирослава Скорика для фортепіанного дуету в педагогічному та концертному репертуарі піаністів	220
О.Ю. Масляєва. Еволюція жанрового інваріанту парафрази у фортепіанній музиці М.Скорика	226
О.І. Коменда. Рання творчість Олександра Козаренка: початок формування індивідуальності композитора і піаніста	232
О.П. Кушнірук. Рецепція мінімалізму у творчому доробку Олександра Щетинського	241
І.Г. Маринін. Тенденції розвитку акордеонно-баянного виконавства другої половини ХХ – початку ХХІ ст. (джерелознавчий аспект)	245
Т.О. Молчанова. Мистецтво піаніста-концертмейстера у соціокультурному контексті сучасності	250
І.В. Бабак. Психофізіологічні механізми гри піаніста а Prima Vista	255
Р.І. Безугла. Асиміляція концепту «гламур» в українській культурі	262
Г.О. Ніколаєва. «Одеський міф»: минуле та сьогодення	269
І.М. Харитон. Музика в культовій обрядовості української православної традиції	275
Л.М. Білозуб. Традиції церковного співу в Україні	280
О.М. Кириченко. Церковно-співоча практика та регентська освіта як складові розвитку сучасної української хорової культури	285
Л.Г. Руденко. Актуалізація традицій хору Київської духовної академії у практиці сучасних хорових колективів	289
Т.Л. Корнішева. Творчий компонент як складова професійної діяльності диригента	294
С.В. Виткалов. Митець у сучасному регіональному культурному соціумі: проблеми його функціонування	298

Розділ III. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

Р.Й. Калин. Традиції Большого театру в Москві та українська вокальна школа: історичний аспект	304
М.Р. Телішевський. Оперна студія як складова виховання співака-професіонала	310

О.А. Шевченко. Перші друковані Школи гри для бандури в електронному каталозі відділу формування музичного фонду	316
Л.К. Костюк. Соціокультурний контекст становлення особистості митця: родовідні корені, дитинство і юність Георгія Косміади (1886-1967)	320
О. Мойсюк. Традиції народного ткацтва у творчості сучасних майстрів Житомирського Полісся	326
М.Ю. Ужинський. До визначення сутності професії звукорежисера в сучасному мистецтві	332
Відомості про авторів	338

TABLE OF CONTENTS

V.G. Vytkalov. The oretical-applying questions of Ukrainian culture functioning in researches 3

Chapter I. HISTORICAL AND ARTISTIC HERITAGE OF UKRAINE

IN THE CONTEXT OF THE WORLD CULTURE

O.M. Vorontsova. Zibellino jewelry as a unique piece of decorative art of Italian Renaissance 7

O.Sopko. Artistically-picturesque expressiveness of images in the titles of manuscripts
of Ivan Yuhasevych 13

I.V. M'yakota. Works by Mykhailo Kazas in the context of aesthetic and figurative and
stylistic concepts of the Russian Art Nouveau 19

G.S. Gorokh. Baroque in many-voiced concert (on the example of concert
of «My life is ending» from Kyiv collection) 27

T.A. Stepanchuk. Aesthetics of Renaissance in Volyn icon-painting culture:
tradition and its modern comprehension 33

O.M. Bassa. Historical and cultural situation in Western Ukraine on the beginning
of XX century and the development of chamber and vocal genres 38

I.L. Bermes. Educative choral groups in the cultural development
of Eastern Galicia (1868-1939) 45

A.V. Mudrenko. The song and dance folklore in the performances of the Ukrainian theater
coryphaeus (the second half of XIX – the first third of XX century) 52

T.V. Maigur. Typological features of artistic metal of Podillya architecture of the second half
of XIX – to beginning of XX century: problems of maintenance 57

A.A. Shulgina. Taras Shevchenko's theme in the works of the first Ukrainian cameramen
O.Kalyuzhnui and B.Zavelyev in 1920th 63

L.M. Bilyakovych, K.P. Semenyuk. Reformation of a woman suit of USA in XIX century
on the basis of convergence of public idea with philosophy of pragmatism 71

M.Kostelna. A local specific of reflection of ethno motives in collections of designers
of Ukrainian fashion houses in 1970 77

I.M. Lokshuk. Rivne art professional tissue through prism of universities workshop activities 81

G.V. Nabokova. The entertaining programs on the Ukrainian TV as the game social practices 85

G.A. Chumachenko. Old poetics of young filmmakers' project «Goodbye, Ukraine!» 91

U.I. Martsiychuk. Changes of sense ascents in visualization of T.G. Shevchenko' image 96

I.Nyskohuz. Principles ethnic features in creative works of Western Ukrainian composers 102

O.A. Merlyanova. Ukrainian women's dances on the Opera and ballet stage 107

T.S. Pavluk. Genre-stylish evolution of ballroom dance of XX century	112
O.V. Suprun. The cultural parameters of jazz art	120
V.M. Kavun. Artistic features of pop art of Ukraine of XX – beginning of XXI century	124
N.-M. Faryna. Ukrainian pop music in national sociocultural space	130
T.I. Sidletska. Features of mass music as cultural and social phenomenon	133
S.M. Shumakova. Circus art in aspect of cross-cultural tolerance of dialogue: circus festival	138
A.Andreykanich. Definition of the «poste», its types and genres	143
A.V. Oliynik. The problem of studying of Ukrainian book illustrations of the late XX century (on the materials of the Museum of books and printing of Ukraine)	148
E.Bilous. Arts of Maxim Didyk in the context of image-plastic searches of representatives of Lviv school of art glass in the end of XX – beginning of XXI century	155
A.V. Rudych. Paintings of the lower church of Saint Elias Monastery of Odessa in honor of Reverend Paisij Velychkovsky and Havriyil Athos	160
K.C. Akav. Karaite kenassa: function, architecture, ritual attributes in liturgical ceremonies	164
L.V. Pasichnyk. The modern jeweller’s art of Ukraine: the art searches and finds of leading masters of Crimea	171
E.O. Kotlyar. The Synagogue of immigrants from Berezhany in New York: images of «Small Homeland» in America	176
V.A. Rusavska. Art world of Ukrainian manor in XIX century	183

Chapter II. THE ORETICAL AND ARTISTIC ASPECTS OF THE UKRAINIAN CULTURE

L.A. Korzh-Radko. The continuity of the development of the laws of composition and universal character of compositional technique	192
N.O. Tsejko. Lesia Ukrainka’s Poetry in Chamber Vocal Works of Ukrainian Composers	197
I.Komarevych. Psycho-type of Solomiya Krushelnytska and its impact on individual artistic style	203
V.Draganchuk. Oksana’s image in V.Kyreyko’s opera «Noble woman»: a sense of natural religion in the mental characteristics of the protagonist (at the dramatic poem by Lesya Ukrainka)	210
L.V. Lastovetska. «Harvesting songs» for mixed choir by Mykola Lastovets’kyi: attempt of analysis	215
Z.I. Yuzyuk. Creative work of Myroslav Skoryk for piano duo in pianists’ pedagogical and concert repertoire	220
O.U. Maslyaeva. The evolution of paraphrase genre invariant in piano music by M.Skoryk	226

O.I. Komenda. Early works by Olexandr Kozarenko: beginning of formation of the individuality of a composer and a pianist	232
O.P. Kushniruk. Reception of minimal music in the works by Olexandr Shchetynskyi	241
I.G. Marynin. Tendences of development of akordenno-bayan performance in the second half of XX th – beginning of XXI th centuries (resource studying aspect)	245
T.O. Molchanova. Art of pianist-concertmaster in sociocultural context of contemporaneity	250
I.V. Babak. Psychophysiological mechanisms of playing by a pianist a Prima Vista	255
P.I. Bezugla. Assimilation of concept «glamour» in the Ukrainian culture	262
G.O. Nikolaeva. «Odesa myth»: the past and present time	269
I.M. Kharyton. Music in the cultural rituals of Ukrainian Orthodox tradition	275
L.M. Bilozub. The Church singing traditions in Ukraine	280
O.M. Kyrychenko. Church-singing practice and regent education as constituents of development of the modern Ukrainian choral culture	285
L.G. Rudenko. Actualization of traditions of choir of Kyiv spiritual academy in practice of modern choral collectives	289
T.L. Kornisheva. Creative component as a part of professional activity of a conductor	294
S.V. Vytkaiov. Artist in modern regional cultural social environment: problems of his functioning	298

Chapter III. SUMMARIES, REVIEWS, REPORTS

R.Y. Kalyn. The traditions of the Bolshoi Theatre in Moscow and the Ukrainian vocal school: historical aspect	304
M.R. Telishevskyi. Opera Studio as a means of educating of a professional singer	310
O.A. Shevchenko. The first printed Schools of playing the banduAACra in the e-catalog of department of forming of musical fund	316
L.K. Kostiuk. Socio-cultural context of personality of the artist: genealogical roots, childhood and adolescence Kosmiadi George (1886-1967)	320
O.Moysyuk. Traditions of folk weaving in art of modern masters of Zhytomyr Polesse	326
M.U. Uzhynskyi. To determination of essence of profession of sound producer in modern art ...	332

Наукове видання

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

**Випуск 19
В 2-х т. Том 1**

Упорядкування та наукове редагування **Володимира Виткалова** (0678032398)

Комп'ютерний макет та верстка – **Л.Федорук**

*Висловлюємо подяку начальнику управління освіти і науки
Рівненської облдержадміністрації п. Григорію Таргонському
за фінансову підтримку видання*

Підписано до друку 29.11.2013 р. Замовлення № 150/1.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 32,5. Наклад 100.

Видавничі роботи: ППДМ

свідоцтво про державну реєстрацію РВ №11 від 12.06.2002 р.
35304, Рівненська обл., Рівненський р-н, с. Корнин, вул. Центральна, 58
Адреса редакції: 33000, м.Рівне, вул. С.Бандери, 12,
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології. Тел. (0362) 63-42-62

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 15560-4032 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України,
наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

*Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем культурології
(постанова № 1-05/5 від 18.11.2009 р.) та мистецтвознавства
(постанова № 1-05/4 від 14.10.2009 р.)*

Українська культура : минуле, сучасне шляхи розвитку : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Вип. 19. Т. 1 / упоряд. В. Г. Виткалов ; редкол.: А. Г. Баканурський, Я. В. Бондарчук, С. В. Виткалов та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. – Рівне : РДГУ, 2013. – 348 с.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.

ISBN 978–966–8424–76–2

ББК 63.3(4Укр)-7
УДК 94(477)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2013